

Nr 220.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag innefattande förbud att sprida efterbildning av penning-
sedel; given Stockholms slott den 11 mars 1927.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag innefattande förbud att sprida efterbildning av penningssedel.

Under Hans Maj:ts,

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Johan C. W. Thyrén.

Förslag

till

Lag**innefattande förbud att sprida efterbildning av penningssedel.**

Härigenom förordnas som följer:

Sprider någon föremål, vilket utgör eller å vilket, honom veterligt, finnes anbragt efterbildning av gällande penningssedel, och är efterbildningen sådan att förväxling lätt kan äga rum, straffes med böter från och med fem till och med etthundra kronor, såvida ej å förseelsen följer straff enligt allmän strafflag.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1927.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1927.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, LYBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyré anför:

»I en den 12 juni 1923 dagtecknad, till Kungl. Maj:ts avlåten framställning har riksdagens justitieombudsman återgivit en till honom från fullmäktige i riksbanken inkommen skrivelse av följande innehåll:

Vid flerfaldiga tillfällen hade inträffat, att enskilda köpmän eller handelsfirmor utsänt reklamtryck, vars uppställning och utseende starkt påmint om och helt visst avsetts att påminna om riksbankens sedlar. Det hade vidare förekommit, att såsom annonser i tidningar införts noggranna avbildningar av riksbankens sedlar. Uppenbart vore, att dylika åtgärder i reklamsyfte vore ytterst olämpliga genom den stora risk, de innebure för allmänheten. Det syntes nämligen vara ganska lätt, särskilt vid mindre god dager, att taga ett dylikt reklamtryck för en riktig sedel, och, vad annonserna anginge, kunde den avbildade sedeln med lätthet utklippas och, om den hopvekes med texten utåt, vid svagare belysning också lätt förväxlas med en riktig penningssedel.

Det syntes för övrigt framstå såsom självklart, att i de angivna fallen för-luster och olägenheter av olika art kunde uppkomma. Riksbankens ombudsman hade vid två särskilda tillfällen, nämligen 1915 och 1919, då dylikt reklamtryck inkommit till riksbanken, ansett sig böra med överlämnande av detsamma göra anmälan om förhållandet hos detektiva polisen i Stockholm. Därvid hade ombudsmannen framhållit, att även om något direkt brottsligt förfarande måhända icke kunde anses föreligga, det likväl syntes nödvändigt att vidtaga undersökning för utrönande av vem som låtit verkställa det ifrågasvarande trycket samt att förehålla vederbörande det synnerligen olämpliga i utförandet av dylika reproduktioner. Vad anginge det fall, som inträffat 1915, hade någon spaning icke kunnat vinnas på utgivaren av det då utsända trycket. Beträffande åter det andra av nyss åberopade fall hade innehavaren av den firma, som utsänt reklamtrycket, av en okänd person inköpt klichén till detsamma och därefter låtit trycka 3 upplagor, varje upplaga om 10.000 reklamkort, som utdelats till kunder och affärsmän landet runt, med undantag av omkring 1.200 exemplar, som vid undersökningen fortfarande funnits i firmans ägo. Firmans innehavare hade vidare meddelat polisen, att han, innan han låtit trycka första upplagan, rådfrågat sig hos en advokat och därvid visserligen blivit avrådd från att använda den inköpta klichén men samtidigt erhållit den förklaring, att något brottsligt ej kunde ligga däri. Emellertid

Riksbanksfullmäktige.

hade firmans innehavare förklarat sig villig att utan några villkor överlämna klichén och det återstående trycket till kriminalpolisen. Så hade också skett, och samtliga återstående kort jämte klichén förvarades å kriminalstationen. Nyligen hade återigen en firma i Stockholm låtit trycka ett antal presentkort för inköp av varor hos firman. Dessa kort hade en rent av förvillande likhet med 100-kronsedlar. Även i detta fall hade så förfarits, att på framställning från riksbankens sida såväl klichéer som, såvitt man kunnat utröna, samtliga de tryckta korten överlämnats till banken, vadan någon risk för att de skulle kunna komma att oriktigt användas icke längre förefunnnes. Det syntes emellertid fullmäktige uppenbart, att åtgärder borde vidtagas, så att dylika reproduktioner icke vidare kunde förekomma. Det kunde för övrigt ifrågasättas, huruvida icke förfarandet redan enligt gällande strafflag skulle anses brottsligt. Fullmäktige syftade på bestämmelsen i 12 kap. 15 § strafflagen. Det kunde visserligen göras gällande, att tryckalster av nu angivet slag icke vore sådant eftergörande av penningssedel, som avsåges i återopade lagrum. Men givet vore, att den förvillande likhet med en dylik sedel, som trycket företedde, måste vara ägnad att framkalla allvarliga betänkligheter, och det ville därför synas nödigt, att särskilda bestämmelser infördes i strafflagen, varigenom utförandet av sådana reproduktioner belades med straff. Fullmäktige anhölle, att justitieombudsmannen måtte taga under övervägande, vilka åtgärder lämpligen borde vidtagas till förebyggande av den fara och de olägenheter, som kunde uppstå genom utförande och spridning av reklamtryck av det slag, som omförmälts.

*Justitie-
ombuds-
mannen.*

Efter att hava närmare beskrivit ett fall av försök att såsom penningssedel utpräglad sådant reklamtryck, som omtalats i riksbanksfullmäktiges skrivelse, har justitieombudsmannen för egen del anfört:

En granskning av några vid skrivelsen fogade reklamsedlar, vid vilkas tillverkning fotografiska hjälpmedel syntes hava använts, gäve vid handen att — medan exempelvis å en av dem allenast den ornamentala utsmyckningen bibehållits och såväl text som figurer utbytts mot affärens namn m. m. samt en avbildning av en räknemaskin och ett porträtt, möjligen av affärens innehavare — en annan reklamsedel till storlek, färg och utseende i dess helhet företedde fullkomlig likhet med framsidan av en 100-kronsedel, ehuru trycket vore suddigare. Å baksidan av sistberörda blankett vore tryckta orden: 'Presentkort. Innehavaren av detta kort äger rättighet att utvälja varor för kr.' o. s. v. Trots den stora likheten med riksbankens sedlar, som åtskilliga av de nu ifrågavarande reproduktionerna företedde, torde likväl deras framställande icke kunna betraktas såsom ett sådant eftergörande av riksbankens sedlar, som omförmälts i 12 kap. strafflagen, vare sig i 14 eller 15 §. Någon avsikt, att reproduktionerna, oaktat de vore efterbildningar, skulle giva sken av att vara äkta sedlar eller att de skulle användas såsom sådana, funnes uppenbarligen ej. De hittills föreliggande reklamsedlarna företedde i regel allenast likhet med riksbankssedlar å ena sidan, medan den andra sidan upptog ett tryckt meddelande på vit botten eller, om reproduktionen vore återgiven i en tidning, nästa tidningssidas text. Veke de ej på ett särskilt sätt, så att allenast framsidan bleve synlig, bure de sålunda knappast de karaktärstecken, som man vant sig vid att tillägga en penningssedel. Då icke heller någon annan bestämmelse i strafflagen syntes lägga hinder i vägen för reproduktion allenast i reklam-syfte av riksbankens sedlar, torde själva utförandet av efterbildningarna icke jämlikt strafflagen kunna anses otillåtet eller brottsligt. Om däremot någon, vem det vara månne, veke en dylik reklamsedel, så att den tillsynes fullständigt liknade en penningssedel, och använde densamma såsom betalningsmedel.

torde bestämmelserna i 12 kap. 16 § strafflagen kunna tänkas tillämpliga. Skulle utprångling av falsk penningssedel icke anses föreligga, syntes, därest handlingen fullbordats, straff kunna utkrävas enligt stadgandena om bedrägeri i 22 kap. strafflagen.

Sedan härefter justitieombudsmannen berört frågan, huruvida riksbankens sedeltyper kunde vara skyddade mot efterbildning genom bestämmelserna i lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst, har justitieombudsmannen vidare yttrat:

Det vore givetvis synnerligen olämpligt och måste anses innebära en kränkning av statens överhöghet, att riksbankens sedeltyper, vilka hägnades av skyddet genom stadgandena i 12 kap. strafflagen, ändock saklöst genom efterbildning skulle kunna användas i det privata förvärvsintressets tjänst. Utan tvivel läge det även en fara i att reproduktion i reklamsyfte av riksbankssedlarna obehindrat kunde försiggå. Ty innehavet av en dylik reproduktion kunde förleda till ett brottsligt användande av densamma, som, om det lyckades, kunde tänkas undgå upptäckt i sådan tid, att den skyldige bleve ertappad. Ett förhindrande av missbruk av sedelreproduktioner torde därför böra ske genom förbud mot utförande och spridning av dylika efterbildningar samt mot tillverkandet av därför avsedda klichéer. Förbudet torde även böra omfatta sådant efterbildande, som i ett eller annat avseende, såsom t. ex. beträffande texten, skilde sig från en penningssedel men som dock medförde en huvudsaklig likhet med en sådan. Möjligen skulle erforderliga stadganden kunna införas i 12 kap. strafflagen. I 18 § hade redan bestämts straff för den, som i uppsåt att eftergöra eller förfalsa mynt eller penningssedel eller med vetskap om annans uppsåt till sådant brott förfärdigat eller anskaffat form eller annat verktyg, varmed förfalskningen skulle verkställas, ävensom för den som utan behörigt uppdrag förfärdigade dylika verktyg men ej bleve övertygad om nyssnämnda uppsåt eller vetskap. De nu ifrågasatta bestämmelsernas införande i sammanhang med sistnämnda stadganden skulle otvivelaktigt fylla en lucka i den svenska lagstiftningen rörande mynt- och sedelförfalskning. Skulle stadganden av nu föreslagna beskaffenhet befinnas icke lämpligen böra inflyta i 12 kap. strafflagen, torde de möjligen kunna inrangeras under 22 kap. Då sådana bestämmelser emellertid komme att få en huvudsaklig karaktär av ordningsföreskrifter, kunde de även tänkas uttryckta i en särskild, fristående författning.

Den nu föreliggande framställningen har tidigare varit remitterad till mig i egenskap av sakkunnig för revision av strafflagen. I utlåtande den 1 september 1923 anförde jag:

*Utlåtande
av sakkun-
nig för re-
vision av
strafflagen.*

Bestämmelser i den av justitieombudsmannen angivna riktning förekomma allmänt såväl i gällande strafflagar som i nu föreliggande strafflagsförslag. Beträffande dessa bestämmelsers närmare innehåll torde, rörande *norsk, dansk, holländsk, tysk* och *fransk* lagstiftning, följande böra nämnas om det straffskyddade föremålet, om den brottsliga handlingen samt om straffet. Den anmärkningen bör kanske förutskickas, att i samtliga nyssnämnda länder stadgandet i fråga icke förekommer i samband med de egentliga förfalskningsbrotten utan antingen bland förseelserna (i Norge, Holland och Tyskland) eller i specialförfattningar (Danmark och Frankrike).

Vad angår det straffskyddade föremålet, utgöres detta i främsta rummet av penningssedel (norska strafflagen § 369; danska L. ^{9/12} 1889 § 1; holländska strafflagen art. 440; tyska strafflagen § 360 p. 6; franska L. ^{11/7} 1885 art. 1). Därutöver hava några bland lagarna utsträckt straffskyddet till mynt (Norge, Danmark, Holland), allmänna stämplor och märken (Norge, Frankrike) eller,

i större eller mindre omfång, tryckta innehavarepapper (Norge, Danmark, Tyskland, Frankrike).

Genomgående uppställas såsom utförande handling utspridande av efterbildningar. Alternativt härmed nämnes förfärdigande därav (alla lagarna utom den norska). Någon gång tillägges importering (Danmark) eller hållande på lager i och för utspridning (Holland: ter verspreiding in voorraad haeft).

Tyska lagen straffar jämväl förfärdigande av stampar, som »kunna tjäna» till att framställa efterbildningarna. Beträffande efterbildningens beskaffenhet nöja sig lagarna stundom med den fordran, att den skall »likna» det straffskyddade föremålet (Holland, Tyskland); stundom skärpes fordran till »väsentlig» likhet (Danmark); eller förutsättes det att förväxling »lätt» kan ske (Norge: saa lige, at forveksling let kan finde sted; Frankrike: qui, par leur forme extérieure, présenteraient... une ressemblance de nature à faciliter l'acceptation... au lieu et place des valeurs imitées).

Straffsatsen innehåller alltid böter (i Holland obetydliga: maximum 25 fl.). Tyskland har, alternativt med böter, »Haft» (1 dag—6 veckor). Den franska författningen (art. 2) har, jämte böter, fängelse från 5 dagar till 6 månader.

Det senaste danska förslaget (Lov om Fors. § 28) av 1923 innehåller följande bestämmelse: »Med Bøde fra 10 til 10,000 Kr. straffes den, som udspreder eller i saadan Hensigt forfærdiger Genstande, som ved Form och Udstyr frembyder saa væsentlig ydre Lighed med Penge eller med et til almindeligt Omløb bestemt Værdipapir eller med Stempelmærker, Frimærker og lignende Frigjørelsesmidler, at Forveksling let kan finde Sted.»¹

Det senaste tyska förslaget (1919) har (§ 427) följande stadgande: »Wer geschäftliche Ankündigung oder andere Drucksachen oder Abbildungen anfertigt oder verbreitet, die für den Verkehr die Gefahr einer Verwechslung mit Papiergeld (§ 248) begründen, wird mit Geldstrafe bis zu eintausend Mark bestraft. Ebenso wird bestraft, wer Formen anfertigt oder verbreitet, die zur Herstellung solcher Drucksachen oder Abbildungen dienen können.»²

Ovanstående översikt av lagstiftningen i vissa andra länder torde visa, att ett behov av straffbestämmelser i berörda riktning ganska allmänt gjort sig gällande. Av de utav justitieombudsmannen anförda fall framgår, att ett sådant behov numera jämväl föreligger i vårt land. Praktiskt sett torde emellertid detta behov icke för det närvarande sträcka sig längre än till skydd för penningssedel; frågan om en utvidgning härutöver torde kunna överlämnas åt den allmänna revisionen av strafflagen.

Rörande efterbildningens beskaffenhet synes en bestämmelse av den typ, som förekommer i Norge och Frankrike ävensom i ovan citerade båda strafflagsförslag vara lämpligast (att förväxling lätt kan ske, att fara föreligger för förväxling med penningssedel eller dylikt).

Såsom utförande handling måste i främsta rummet utspridande uppställas. Det torde emellertid väl kunna försvaras att jämte detta fall uppställa förfärdigande av efterbildning; kanske även, efter Danmarks resp. Hollands föredöme, importerande av efterbildningarna eller deras hållande på lager i och för utspridning.

I fråga om straffet är, enligt min uppfattning, för det närvarande tillrådigast att stanna vid böter och synes med nuvarande straffsystem ett bötes-

¹ Sedan detta skrevs, har år 1924 framlagts ett regeringsförslag, däri motsvarande stadgande, 171 §, är av följande lydelse:

»Med Bøde straffes den, som forfærdiger, indfører eller udspreder Genstande, som ved Form og Udstyr frembyder væsentlig ydre Lighed med Penge eller med et til almindeligt Omløb bestemt Værdipapir.»

² Detta stadgande upptages med i huvudsak samma lydelse i ett under år 1925 framlagt förslag (366 §).

maximum av t. ex. 1,000 kronor tillräckligt högt (då det ju här knappast kan anses röra sig om någon mer utpräglat lukrativ förseelse).'

Under den senaste tiden hava förekommit ytterligare fall, då efterbildande av penningssedel föranlett förväxling och därigenom förlust. Om ett sådant fall må nämnas följande.

I början av 1926 lät en köpman i Stockholm förfärdiga och bland allmänheten utdela ett större parti reklamlappar. Ena sidan av dessa utgjorde en noggrann efterbildning av en riksbankens femkronesedel. Dock hade vissa ord tillagts, varjämte färgen å vissa delar skilde sig från originalets. Andra sidan innehöll endast ett tillkännagivande om den av köpmannen drivna rörelsen. Genom sådan sammanvikning, som vanligen sker, då en sedel skall förvaras i portmonnä, erhöll reklamlappen förvillande likhet med en verklig femkronesedel, helst om den förut något tillskrynklets. Ett par dagar efter det reklamlapparna utdelats inkom till polismyndighet anmälan från två personer, att de var för sig mottagit ett exemplar av ifrågavarande tryck vid växling av tiokronesedlar. Varken den som avlämnat eller den som mottagit lappen hade i någotdera fallet omedelbart upptäckt misstaget. Under vilka omständigheter lappen kommit i den förres besittning kunde ej utredas. Den köpman, som låtit tillverka lapparna, blev emellertid på talan av allmän åklagare av Stockholms rådstuvurätt med åberopande av 12 kap. 15 § strafflagen dömd till böter. Talan fullföljdes icke till högre rätt.

För en lagstiftningsåtgärd i den riktning, justitieombudsmannens framställning utvisar, äro efter min mening giltiga skäl anförda. Ett efterbildande av riksbankens sedlar på sätt som skett i de nyss anförda fallen måste redan i och för sig anses mindre lämpligt. Att därav kunna följa praktiska olägenheter av icke oväsentlig betydelse, framgår av den i ärendet tillgängliga utredningen. Knappast lär något välgrundat intresse kunna påvisas för rätten att obehindrat verkställa dylika efterbildningar. Framställande av sådana tryckalster och andra föremål, om vilka nu är fråga, torde i allmänhet icke kunna anses innefatta eftergörande av det slag, 12 kap. 15 § strafflagen avser. Och ett allenast i reklamsyfte eller för liknande ändamål verkställt utspridande hemfaller tydligen icke under strafflagen. Att i vissa fall, då be-
drägligt syfte är för handen, straffpåföljd kan inträda, gör efter vad erfarenheten visat icke tillfyllest för stävjande av detta missbruk. Ej heller lär något ingripande häremot kunna ske med stöd av tryckfrihetsförordningens bestämmelser eller — om icke möjligen i ett eller annat undantagsfall — med tillämpning av lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst, vilken efter en under fjolåret genomförd lagändring äger avseende även å vissa alster av konstindustri.

Om alltså sådant efterbildande av penningssedel, varom här är fråga, synes böra bliva föremål för särskild straffbestämmelse, vilken tillika bör avse utspridande av efterbildningen, torde erforderliga stadganden härom böra meddelas i form av en fristående lag. Att i strafflagen infoga dylika bestämmelser lär av lagtekniska skäl vara uteslutet och skulle för övrigt möta det hinder,

Departementschefen.

att här ifrågavarande fall i allmänhet icke kunna sammanställas med de brott, som avses i 12 eller 22 kap. strafflagen.

Med avseende å innehållet av de bestämmelser, vilka böra meddelas i nu berörda syfte, hänvisar jag till det utlåtande, som jag i ärendet avgivit i egenskap av sakkunnig för revision av strafflagen. Det förslag, jag nu framlägger, hänför sig sålunda endast till penningssedel. Anledning torde icke föreligga att därvid göra skillnad mellan in- och utländska sedlar. Någon närmare beskrivning av vad med penningssedel skall förstås läser icke vara erforderlig, då detta uttryck förekommer i strafflagen och tydligen här äger samma innebörd. I likhet med vad som antages gälla i fråga om penningssedel, som avses i 12 kap. strafflagen, synes den fordran böra uppställas, att sedeln, med vilken förväxling är att befara, skall vara gångbar. I detta sammanhang må emellertid framhållas, att även efterbildning av en sedel, som icke är giltig, kan tänkas erbjuda sådan likhet med en gällande sedel, att efterbildandet blir förbjudet. Att låta det ifrågasatta förbudet gälla även mynt, allmänna stämplor och märken samt tryckta obligationer och andra dylika värdepapper synes åtminstone för närvarande icke nödigt, då något behov av en sådan bestämmelse hittills icke försports.

I enlighet med vad mitt förenämnda utlåtande därom innehåller anser jag mig böra föreslå, att såsom förutsättning för straffskyldighet skall gälla, att efterbildningen eller den del därav, som är i fråga, skall förete sådan likhet med penningssedel, att förväxling lätt kan äga rum.

Till förhindrande av det missförhållande, varom nu är fråga, är tydligen i främsta rummet av vikt, att spridande av efterbildningen må kunna beivras. För att spridande skall anses hava skett torde lika litet som enligt lagen om rätt till verk av bildande konst vara erforderligt, att ett flertal exemplar bragts i omlopp. Huruvida spridandet skett uppsåtligen eller är att hänföra till bristande uppmärksamhet, läser sakna betydelse. Särskilt med hänsyn till sammanhanget med vissa i 12 kap. strafflagen behandlade brott och jämväl av praktiska skäl torde det vara lämpligt, att även det fall straffbelägges, att någon verkställt efterbildning, ehuru han insett eller bort inse, att fara för förväxling varit för handen. Däremot synes det icke behöfligt att låta straffbestämelsen omfatta även importering eller hållande å lager eller att, såsom justitieombudsmannen förordat, utsätta straff för tillverkning av de för efterbildningens framställande avsedda klichéerna.

Straffet torde i här förevarande fall böra bestämmas till böter, vilkas maximum i anslutning till 12 kap. 15 § strafflagen fastställas till etthundra kronor. Någon motsvarighet till den i detta lagrum angivna straffrihetsgrunden synes icke böra ifrågakomma, därest straffbarheten inskränkes till att avse spridande eller förfärdigande under förhållanden som nyss sagts. Tydligen bör denna speciella lag icke erhålla tillämpning i sådana fall, då straff följer på grund av stadgande i allmänna strafflagen.

Slutligen kan ifrågasättas, huruvida i analogi med stadgandet i 12 kap. 20 § strafflagen en konfiskationsbestämmelse må vara påkallad. En sådan bestämmelse torde i varje fall icke böra givas den vidsträckta omfattning, nämnda lag-

rum utvisar. Sålunda synas — förutom de utspridda eller framställda föremålen — av använda redskap andra knappast kunna ifrågakomma till konfiskation än klichéer och liknande, som äro till nytta allenast för nu förevarande, otillåtna ändamål. Men även om konfiskationen begränsas i enlighet härmed, synes den kunna utgöra en i förhållande till förseelsen alltför sträng påföljd. Det torde nämligen ofta vara möjligt att så förfara exempelvis med ett reklam- eller presentkort, som allenast å ena sidan eller viss del därav upptar efterbildning av en penningssedel, att därefter kortet utan fara för förväxling kan användas i det avsedda syftet. Det motsvarande lärer ock gälla i fråga om vissa klichéer. Med hänsyn till de svårigheter, som alltså möta för en lämplig begränsning, har jag stannat vid att icke föreslå något stadgande i detta hänseende. Emellertid anser jag mig böra framhålla, att den *danska* lagen särskilt stadgar, att föremål, som i strid med lagen förfärdigats eller importerats, skall indragas eller förstöras. Beträffande *norsk* rätt, som endast straffbelagt utspridande av sedelliknande förmål, gäller straffelovens allmänna föreskrift att föremål, vars 'egentlige bestemmelse' är att tjäna som medel vid utförande av en straffbar handling, må indragas. Med 'egentlig bestemmelse' torde här förstås, att föremålets egen objektiva beskaffenhet skall utmärka det såsom bestämt att tjäna ett brottsligt syfte. Stadgandet är således ej tillämpligt, så snart föremålet kan användas för något legitimt ändamål.

I enlighet med de av mig nu angivna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till *lag om ansvar för spridande eller förfärdigande av föremål, som kan förväxlas med penningssedel.*»

Föredraganden uppläser härefter berörda förslag, av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, och hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Bilaga.

F ö r s l a g

till

L a g

om ansvar för spridande eller förfärdigande av föremål, som kan förväxlas med penningssedel.

Härigenom förordnas som följer:

Sprider någon föremål, som i sin helhet eller i viss del företer sådan likhet med gällande penningssedel att förväxling lätt kan äga rum, straffes med böter från och med fem till och med etthundra kronor, såvida ej å förseelsen följer straff enligt allmän strafflag.

Lag samma vare, där någon förfärdigar föremål, som nyss sagts, ehuru han insett eller bort inse att fara för förväxling var för handen.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1927.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 10 mars 1927.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet VON SETH,
justitierådet WEDBERG,
regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 1 mars 1927, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om ansvar för spridande eller förfärdigande av föremål, som kan förväxlas med penningssedel.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning hovrättsassessorn Ragnar Gyllensvärd.

Förslaget föranledde följande yttranden.

Justitierådet Alexanderson, med vilken *regeringsrådet Planting-Gyllenbåga* instämde:

Ansvarsbestämmelsen i första stycket har ansetts böra drabba ej blott den som sätter ut bland allmänheten en hel upplaga av reklamtryck, som utgör efterbildning av penningssedel, eller av en publikation innehållande dylikt tryck utan jämväl den som fått ett exemplar av en sådan efterbildning i sin hand och utan ond avsikt, kanske i tro att den är en verklig sedel, låter den gå vidare. Härvid har dock valts en formulering som, även från denna ståndpunkt sett, tyckes gå längre än som är förenligt med billighet. Även återförsäljare av en tidning eller tidskrift som honom ovetande innehåller en såsom annons eller del av annons återgiven efterbildning lär nämligen enligt förslagets lydelse kunna straffas. Rättelse härutinnan och tillika större tydlighet i annat hänseende synes kunna vinnas om stycket finge innehålla exempelvis att sprider någon föremål som utgör eller varå, honom veterligt, finnes anbragt efterbildning av gällande penningssedel och är efterbildningen sådan att förväxling lätt kan äga rum, skall han straffas på sätt förslaget stadgar.

Såsom i remissprotokollet angives, ligger det egentligen vikt uppå att spridandet beivras. Därmed torde lagförslagets syfte helt ut uppnås. Att vid sidan därav stadga straff jämväl för förfärdigandet synes mindre lämpligt,

helst importen utifrån är straffri. Ombesörjes distributionen av innehavaren av den tekniska anstalt, där efterbildningarna utförts, blir han straffbar enligt första stycket; verkställes den åter av beställaren själv, läser ingen svårighet föreligga att finna och straffa denne. Det hemställes därför att andra stycket måtte utgå.

Vinna de gjorda erinringarna beaktande, erfordras ändring av förslaget rubrik, vilken för övrigt oberoende härav icke torde vara ett tillfredsställande uttryck för lagtextens väsentliga innehåll. Förslagsvis kunde lagen angivas innefatta förbud att sprida efterbildning av penningssedel.

Justitierådet Wedberg:

Det är två slags efterbildningar som givit anledning till förslaget, nämligen dels vissa reklamtryck av en sedels storlek och utseende, dels tidningsannonser som, utklippta ur tidningen, kunna förväxlas med en sedel. Tydligt är att såsom »föremål» i lagtextens mening skall anses en dylik utklippt annons, och förslaget synes avse att även tidningen i sin helhet, före utklippningen, skall komma under nämnda beteckning. Första stycket kan — ehuru denna tolkning icke stämmer med rubriken och ej heller ligger närmast till hands — läsas så, att straff skall inträda även om det icke är hela föremålet (tidningen) utan blott viss del därav (annonsen) som lätt kan förväxlas med penningssedel. Ordet »förfärdigar» i andra stycket tyckes kunna avse såväl tidningens framställning som annonsens utklippning.

Enligt min mening är det icke välbetänkt att straffa den som säljer eller eljest sprider en tidning med sedelliknande annons, han må ha kännedom om annonsens tillvaro eller ej. Likaså kan jag ej finna straffbestämmelsen för förfärdigande påkallad eller lämplig. En viss tvetydighet i uttrycket »förfärdigar» är redan anmärkt. Och svårigheter synas möta att avgöra vem eller vilka av alla dem, som föranstaltat om eller medverkat till framställandet av ett tryckalster, varav kanske blott en försvinnande liten del har någon likhet med penningssedel, skola anses hava förfärdigat det. Ej heller läser det kunna gå för sig att bedöma den förfärdigande strängare än efteraparen: med andra ord, likasom i 12 kap. 15 § strafflagen borde strafflöshet inträda om den förfärdigande av egen drift förstört föremålet eller all skadlig verkan därav förebyggt.

Jag hemställer alltså att i förslaget måtte strykas orden »i sin helhet eller i viss del» och hela andra stycket. I samband härmed borde rubriken jämkas, gärna så som justitierådet Alexanderson hemställt. Skulle syftet med de nyss citerade orden vara att utmärka att straffbarhet ej uteslutes därför att förväxling är möjlig endast om viss del av föremålet döljes, genom papperets vikning eller dylikt, så synes detta vara självklart. Med anledning av vad i remissprotokollet yttras om uppsåt eller bristande uppmärksamhet vid spridningen må framhållas att den av mig förordade lagtexten naturligtvis icke gör straffbart annat spridande än det uppsåtliga, men å andra sidan endast för straffmätningen tillmåter betydelse åt, huruvida utspridaren insett eller icke insett faran för förväxling.

Vinner vad nu hemställts ej beaktande, vore det önskligt att lagtexten bleve ändrad i första stycket så som justitierådet Alexanderson hemställt och i det andra så, att kretsen av straffbara individer göres snävare och att straffrihetsgrunden i 12 kap. 15 § strafflagen blir tillämplig.

Justitierådet von Seth:

Det torde av handlingarna framgå, att behov föreligger av straffskydd i de hänseenden, som beröras i förslaget. Noga synes emellertid böra tillses, att detta skydd ej sträcket längre än ändamålet kräver. Från denna synpunkt torde det vara tillräckligt, om straffhotet inskränkes till att avse allenast reklamkort, affärsmeddelanden, annonser och därmed jämförliga föremål. Vidare lärer straff ej böra träffa annan än den, på vars tillskyndan förfärdigandet ägt rum — icke t. ex. arbetaren, som i annans intresse förfärdigat föremålet, eller tidningsutgivaren, som intagit meddelandet i sin tidning o. s. v. — eller vad angår utspridande, annan än den, som spritt föremålet under sådana omständigheter, att han insett eller bort inse, att fara för förväxling var för handen — icke t. ex. tjänsteman i postverket, som befordrar, eller tidningsförsäljaren, som säljer en tidning, vari intagits en annons eller ett affärsmeddelande av ifrågavarande beskaffenhet, även om vederbörande haft full vetenskap om annonsens eller meddelandets förekomst i tidningen. Så länge i sistnämnda fall annonsen eller meddelandet ej skilts från tidningen, kan ju någon fara för förväxling ej vara för handen.

Som det primära synes mig slutligen böra upptagas själva tillverkningen, vilken ju alltid redan i och för sig medför en viss fara för missbruk. Med tillverkning torde böra likställas införsel till riket av föremål, varom här är fråga.

Straffrihet lärer å andra sidan, på sätt redan inom lagrådet ifrågasatts, böra inträda, om den skyldige undanröjt all fara genom föremålets förstörande eller eljest.

Jag hemställer alltså att de två första styckena i lagtexten måtte ersättas med bestämmelser, *att* om för spridande bland allmänheten förfärdigats eller till riket införts reklamkort, affärsmeddelande, annons eller därmed jämförligt föremål av sådan likhet med gällande penningssedel, att förväxling lätt kan föranledas, den, på vars tillskyndan förfärdigandet eller införseln skedde, skall, där han ej genom föremålets förstörande eller eljest förebyggt all skadlig verkan därav, straffas med de böter, som i förslaget angivas, *att* till samma ansvar även den skall vara förfallen, som under sådana omständigheter, att han insett eller bort inse, att fara för förväxling var för handen, utsprider på annans tillskyndan förfärdigat eller infört föremål, som nyss sagts; samt *att* till straff enligt lagen ej må dömas, där å gärningen följer straff enligt allmän strafflag.

Iakttages detta föranleder det jämkning även i förslagets rubrik.

Ur protokollet:

Oskar Adelson.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementets ärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 11 mars 1927.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyren, anmäler lagrådets den 10 mars 1927 avgivna utlåtande över det den 1 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ansvar för spridande eller förfärdigande av föremål, som kan förväxlas med penningssedel.*

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Med hänsyn till vad inom lagrådet anförts i fråga om ansvar för förfärdigande av föremål, som utgör eller innehåller efterbildning av penningssedel, har jag ansett mig icke böra vidhålla remitterade förslaget i denna del. Jag tillstyrker alltså, att andra stycket i förslaget må utgå.

Beträffande spörsmålet i vad mån spridande av här ifrågavarande föremål bör vara straffbelagt, finner jag det vara av vikt, att straffbudet kommer att omfatta även sådana fall, då icke föremålet i sin helhet utan blott viss del därav erbjuder fara för förväxling med penningssedel. Helt nyss har i tidningspressen förekommit uppgift om ännu ett fall, då en efterbildning av den sist angivna typen förväxlats med en verklig sedel. Att straff kan träffa den, som utklippt och därefter spritt efterbildningen, läser här icke göra tillfyllest, då förväxlingen måhända upptäckes alltför sent för att denne utspridare skall kunna ertappas. För vinnande av lagförslagets syfte synes det därför nödvändigt, att redan spridande av det ursprungliga föremålet må kunna beivras.

I enlighet med vad nu anförts har förslaget undergått erforderlig omarbetning, och har i samband därmed rubriken ändrats.»

Föredraganden uppläser härefter det omarbetade förslaget och hemställer, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
E. Lindström.